

ავტორებისაგან

საბანკო საქმიანობის ცალკეული ელემენტები ჯერ კიდევ ცივილიზაციის გარიჟრაჟზე აღმოცენდა და მას შემდეგ სისტემატურად მიმდინარეობს ბანკის, როგორც უმნიშვნელოვანესი ეკონომიკური ინსტიტუტის, განვითარება და სრულყოფა. შედეგად, დღეისათვის ბანკისა და საბანკო ურთიერთობების სახით კაცობრიობას აქვს უნიკალური ფინანსური ინსტიტუტი, რომლის გარეშე წარმოუდგენელია არა მარტო ეკონომიკური ურთიერთობები, არამედ, ზოგადად, საზოგადოებრივი პროგრესი.

თანამედროვე ბანკი არის მეტად რთული მექანიზმი, ამასთან, უაღრესად ფაქიზი და მყიფე — ცუდი მენეჯმენტის პირობებში და იმავდროულად მეტად მძლავრი — წარმატებული მართვის შემთხვევაში. აღნიშნული გარემოება განპირობებულია ფართო სპექტრით იმ რისკებისა, რომლებიც საბანკო საქმიანობასა და ბანკირებს ყველა ფეხის ნაბიჯზე ხვდებათ.

სახელმძღვანელოში შევეცადეთ, პასუხი გაგვეცა კითხვებზე: რა განაპირობებს ბანკების განსაკუთრებულობას? რით განსხვავდებიან ისინი სხვა ფინანსური ინსტიტუტებისაგან? როგორ უნდა ვმართოთ კომერციული ბანკი? რით არის გამორჩეული ამ კუთხით საქართველოს თანამედროვე საბანკო სისტემა? ეს და სხვა საკითხები სახელმძღვანელოში განიხილება მაკროეკონომიკურ პრობლემებთან ერთად. ყურადღება გამახვილებულია სხვადასხვა დეტალსა და „წვრილმანზე“, რაც ასე გამორჩეულს ხდის თანამედროვე საბანკო საქმეს. ამასთან, აღსანიშნავია, რომ თითოეული თემის განხილვისას გამოყენებულია საქართველოს საბანკო სისტემის კრებისითი და ცალკეული ბანკების საბალანსო, მოგება-ზარალისა და სხვადასხვა ანალიტიკური მაჩვენებელი, მოქმედი მარეგულირებელი ნორმატიული აქტები და ხშირად — არსებული ფაქტობრივი მდგომარეობის ისტორიული ექსკურსი. აღწერილია, თუ როგორ შეიქმნა და განვითარდა ქართული ეკონომიკის ფინანსურად ყველაზე მძლავრი და შემოსავლიანი, ტექნოლოგიურად — ყველაზე განვითარებული და საკადრო პოტენციალით — ყველაზე ინტელექტუალური, წარმატებული საბანკო ბიზნესსექტორი. დღეისათვის ქართული საბანკო სისტემა თანამედროვე გლობალური ფინანსური სისტემის, მართალია, მცირე, მაგრამ საკმაოდ მტკიცე რგოლი და დინამიკურად განვითარებადი ნაწილია.

წინამდებარე წიგნი წლების განმავლობაში იქმნებოდა. მას საფუძვლად დაედო ავტორთა სურვილი — შექმნილიყო არსებულ ქართულ საბანკო პრაქტიკასთან ადაპტირებული და საბანკო თეორიაზე დაფუძნებული თანამედროვე ტიპის სახელმძღვანელო. ამ განზრახვის რეალიზაციის მიზნით დაინერა საბანკო დაკრედიტებასთან დაკავშირებული ის პირველი ოთხი თავი, რომელთა საჭიროება, ჩვენი აზრით, განსაკუთრებით აქტუალური იყო სალექციო კურსების წაკითხვისა და პრაქტიკული მუშაობისათვის. შემდგომში ამას მოჰყვა არანაკლებ მნიშვნელოვანი თემები, პარალელურად იხვეწებოდა უკვე დამუშავებული თავებიც. საბოლოო ჯამში, მივიღეთ ნაშრომი დღევანდელი სახით, რომელიც, ვფიქრობთ, პასუხობს მის მიმართ წაყენებულ მოთხოვნებს

და წარმოადგენს საქართველოში საბანკო საქმის სწავლების მიმართულებით შექმნილ თანამედროვე სტანდარტების სახელმძღვანელოს.

არცთუ იშვიათად სახელმძღვანელო სცდება წმინდა სასწავლო მასალის, პროგრამის ჩარჩოებს და ახდენს საქართველოს საბანკო სისტემის მაჩვენებელთა დემონსტრირებას დინამიკაში, მათზე გარე ფაქტორების გავლენის ახსნას. ამგვარი მიდგომა, ჩვენი აზრით, აჩვენებს სტუდენტს ანალიზს და მას მომავალში მართებული გადაწყვეტილებების მიღებისათვის სოლიდურ საფუძველს უქმნის. სახელმძღვანელოში, მასალის უკეთ აღქმის მიზნით, მრავლადაა წარმოდგენილი სქემები, დიაგრამები, ცხრილები, ფორმულები და მაგალითები. ასევე ხშირადაა გამოყენებული საბანკო ოპერაციების ბულალტრული ასახვის ქართული პრაქტიკის ელემენტები და ეროვნული ბანკის მხრიდან რეგულირების მექანიზმები, რითაც წიგნი მეთოდური პრაქტიკუმის ნიშან-თვისებებსაც ატარებს.

სახელმძღვანელო იძლევა კომერციული ბანკის საქმიანობის ორგანიზების საქმეში სრულყოფილი პროფესიული ცოდნის მიღების შესაძლებლობას, საბანკო საქმის ყველა მნიშვნელოვანი მიმართულების დახასიათებას. კერძოდ, მასში განხილულია ისეთი საკითხები, როგორცაა: საბანკო საქმის, კომერციული და ცენტრალური ბანკების ისტორიული გენეზისი, ბანკების როლი და ფუნქციები, საქართველოს საბანკო სისტემის წარმოშობა, ჩამოყალიბება, რეფორმირება და დღევანდელი მდგომარეობა, კომერციული ბანკის მენეჯმენტი და მისი ძირითადი მიმართულებები, ბანკების პასიური და აქტიური ოპერაციები, კაპიტალის როლი და ფორმირების წყაროები, ბანკის ლიკვიდობა, მდგრადობა და მომგებიანობა, ბულალტრული აღრიცხვა, ნაღდი და უნაღდო ანგარიშსწორება, ამ უკანასკნელთა ფორმები და ინსტრუმენტები. დეტალურადაა განხილული დაკრედიტების პროცესი კომერციულ ბანკში, ასევე — ოპერაციები ფასიანი ქაღალდებით, სავალუტო ოპერაციები, ლიზინგი, ფაქტორინგი, ფორფეტირება და თანამედროვე საბანკო ტექნოლოგიები და პროდუქტები. დაბოლოს, დეტალურადაა დახასიათებული საბანკო რისკები, რისკმენეჯმენტის, შიდა კონტროლის, აუდიტისა და ანგარიშგების პრაქტიკა თანამედროვე ქართულ საბანკო სისტემაში.

სახელმძღვანელოს სტრუქტურაზე, თემების შინაარსსა და მათ თანმიმდევრობაზე გავლენას ახდენდა, ერთი მხრივ, საბანკო სფეროში ჩვენი პრაქტიკული საქმიანობის გამოცდილება, რომელიც ორ ათეულ წელს აღემატება, მეორე მხრივ კი — ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში მრავალწლიანი პედაგოგიური საქმიანობა. შევეცადეთ, სახელმძღვანელო გამოსულიყო „ცოცხალი“ და ერთიანი ორგანიზმი: ყველა თემა ყოფილიყო წინა თემის ლოგიკური გაგრძელება და, შესაბამისად, მომდევნო თემის საფუძველი.

გვინდა გულითადი მადლიერება გამოვხატოთ წიგნის რედაქტორისა და რეცენზენტების, სრული პროფესორის **ელგუჯა მექვაბიშვილის**, პროფესორების: **ემზარ ჯგერენაიასა** და **ლევან ქისტაურის** მიმართ მათი მხრიდან განეული რეკომენდაციებისა და შეფასებებისათვის.

ასევე, გვინდა განსაკუთრებული მადლობა გადავუხადოთ მნიშვნელოვანი

პრაქტიკული რჩევებისათვის საქართველოს ეროვნული ბანკის ყოფილ პრეზიდენტებს, ბატონებს — **ნოდარ ჯავახიშვილს, ირაკლი მანაგაძესა და რომან გოცირიძეს**, და ასევე პრაქტიკოს ბანკირებს, ბატონებს — **პაატა ლაძაძეს** (სს „თი-ბი-სი ბანკი“) და **გიორგი ჭილაძეს** (სს „საქართველოს ბანკი“).

ავტორები სიამოვნებით მივიღებთ ყველა საქმიან რჩევას, რეკომენდაციასა და შენიშვნას (sabankosaqme2014@gmail.com), მით უმეტეს, რომ გვაქვს სურვილი, დროთა განმავლობაში სახელმძღვანელო განახლდეს და განმეორებით გამოიცეს.